

Gröna vågen 1975

Inläsningsmaterial
Ungdom

Sammanställt av:
Malin Bäckström
Kerstin Ellert
Ove Hemmendorff

Gröna Vågen-familjen på Jamtli, 1975

Han:

Lars-Erik (Lasse) Persson

25 år = född 1950

Född och uppvuxen i Stora Blåsjön i Jämtland. Arbetarkille som flyttade med sina föräldrar 1960 till Eskilstuna. Fadern fick då arbete inom industrin. (Bolinder Munktel)

Även Lasse fick jobb där efter 9:an. Efter "vidgade vyer" då han liftade i Europa valde han att läsa in gy-kompetens på Gripsholms folkhögskola. Knöt nya kontakter där som ledde vidare till att han flyttade in i kollektiv i Hälsingland för 3 år sedan. Han träffade sin Lena där.

Han har mor/farföräldrarna kvar i Jämtland där de är jordbrukare.

Hon:

Lena Tegnér

23 år = född 1952

Född och uppvuxen i Stockholms innerstad. Föräldrarna akademiker, borgerlig uppväxt.

Gick Kungsholmens gymnasium och påbörjade studier därefter, men hoppade av för att åka till Israel på Kibbutz. Där väcktes hennes intresse för alternativa livsformer, vilket ledde till att hon efter hemkomsten flyttade in på samma kollektiv som Lasse.

Barn:

Lena och Lasse väntar barn. Gravid sedan 5-6 månader. Lösmage...

Lasse har ett barn på 7-8 år sedan ett tidigare förhållande. Barnet bor hos mamman i Eskilstuna, men bor längre perioder hos Lasse och Lena på sommaren. (*Barn för en dag*)

Lenas yngre bror: (*Kommunungdom*)

Lenas lillebror, Ulf Tegnér 16/17 år, är tillfällig gäst i familjen över sommaren. Kallas för "Uffe". Han är en storstadstonåring som gått ut 9:an med usla betyg och behöver komma ifrån sina kompisar (lite dåligt inflytande). Han behöver, enligt Lenas föräldrar, komma bort från stan, ut på landet. Hos Lena ska han plugga ikapp det han missat och hjälpa till på torpet.

Uffe är inte road av detta! Han saknar stan och kompisarna, tycker att Lena och Lasse är ganska mossiga. Han avskyr vegetarisk mat, liksom familjens inriktning mot progg och folkmusik. Själv gillar han David Bowie och "glamrock". Hans kläder signalerar storstad och hans attityd är "trött". Hans tillhörigheter ligger i en stor väska som står öppen på golvet inne i kammaren där han sover. (Lite extra kläder, några skivor, böcker).

Om kommunungdomen är en tjej blir hon istället Monika Tegnér, med samma bakgrund och inriktning som Magnus.

Bakgrund till flytten:

Båda upplevde tiden på kollektivet som lite "flummig". För många olika viljor och inriktningar. Vill satsa fullt ut, bygga upp ngt eget. Ett jordnära liv.

Flyttade in i torpet 1974, dvs för ett år sedan.

Lena hade ärvt pengar efter en släkting, vilket möjliggjorde köpet.

Stugan är en gammal fäbodstuga som den förre ägaren flyttade hit.

Försörjning

Lasse pluggar på Sopsis i Östersund. Studielån. Åker buss in till Östersund eller ibland med en granne som pendlar i sin bil in till stan.. Lasse är ledig sommartid då han tar hand om sitt barn + diverse sysslor vid torpet. Fiske. Även vissa helgarbeten.

Köpet 1974

Lasse och Lena köpte stället 1974 av en Herman Lundgren för 23 000:-. De betalade med pengar som Lena hade ärvt. I köpet ingick en avstyckad tomt, men den är inte på mer än ca 700 kvadratmeter. Det har inte funnits nåt hus här tidigare så nåt riktigt torp är det väl egentligen inte. Men de kallar stället för ett torp. Det låter fint.

De hade länge åkt kring Storsjön och letat efter ett hus på landet att hyra eller köpa. Och så fann de det här och det var till salu. De ärvda pengarna skulle räcka, så de slog till. De kunde ha bosatt sig var som helst i Storsjöbygden, bara det var på landet. Det var en slump att de hamnade här, där de inte kände någon när de flyttade in.

Stugan

Förre ägaren Herman Lundgren köpte det här huset på 1960-talet i Hammerdalstrakten. Det är en fåbodstuga. Herman har berättat att den stod på Tevallsbodarna, några kilometer från Lorås. Herman lät montera ner timmerstommen och flyttade den hit där han satte upp den på sin egen mark. Meningen var att den skulle bli sommarstuga åt hans son. Men sonen var visst inte så intresserad och huset stod tomt länge innan Herman bestämde sig för att sälja det.

Lasse och Lena har börjat renovera. De har låtit en murare fixa spismuren. Målning och tapetsering har de gjort själva. Golven såg ut så här när de köpte. Det var Herman som hade lagt in nya strax innan han sålde.

Den gamla ytterdörren var så dålig så de har beställt den här nya av en snickare i Svenstavik. Men de var noga med att den skulle se ut som den gamla. De har målat den själva, tycker det är en färg som passar. De har också lagat kittat och lagat fönstren.

Möblerna är dels såna som de köpt på auktion (stolar, bord m.m.), men några (t.ex. soffan) har de fått av grannen Beda i pensionärshuset. Spånplattesängen har de gjort själva. Det rinnande vattnet får de in via slang från en kalkälla. Det var förre ägaren Herman som satte elektrisk pump vid källan. Avloppet vet de inte vart det tar vägen. Det går nog bara rakt ner i jorden på nåt sätt.

Uthuset

Uthuset hade Herman byggt strax innan han sålde stället. Så det är ganska nytt. Men det är Lasse och Lena som har ställt iordning en bur i hörnet för höns. Det gamla höga skåpet och sängen ingick i köpet när Herman köpte stugan från Lorås. De var hopbyggda till en skåpsäng och stod inne i stugan när Lasse o Lena köpte stället men de har flyttat ut skåpet och sängen till uthuset.

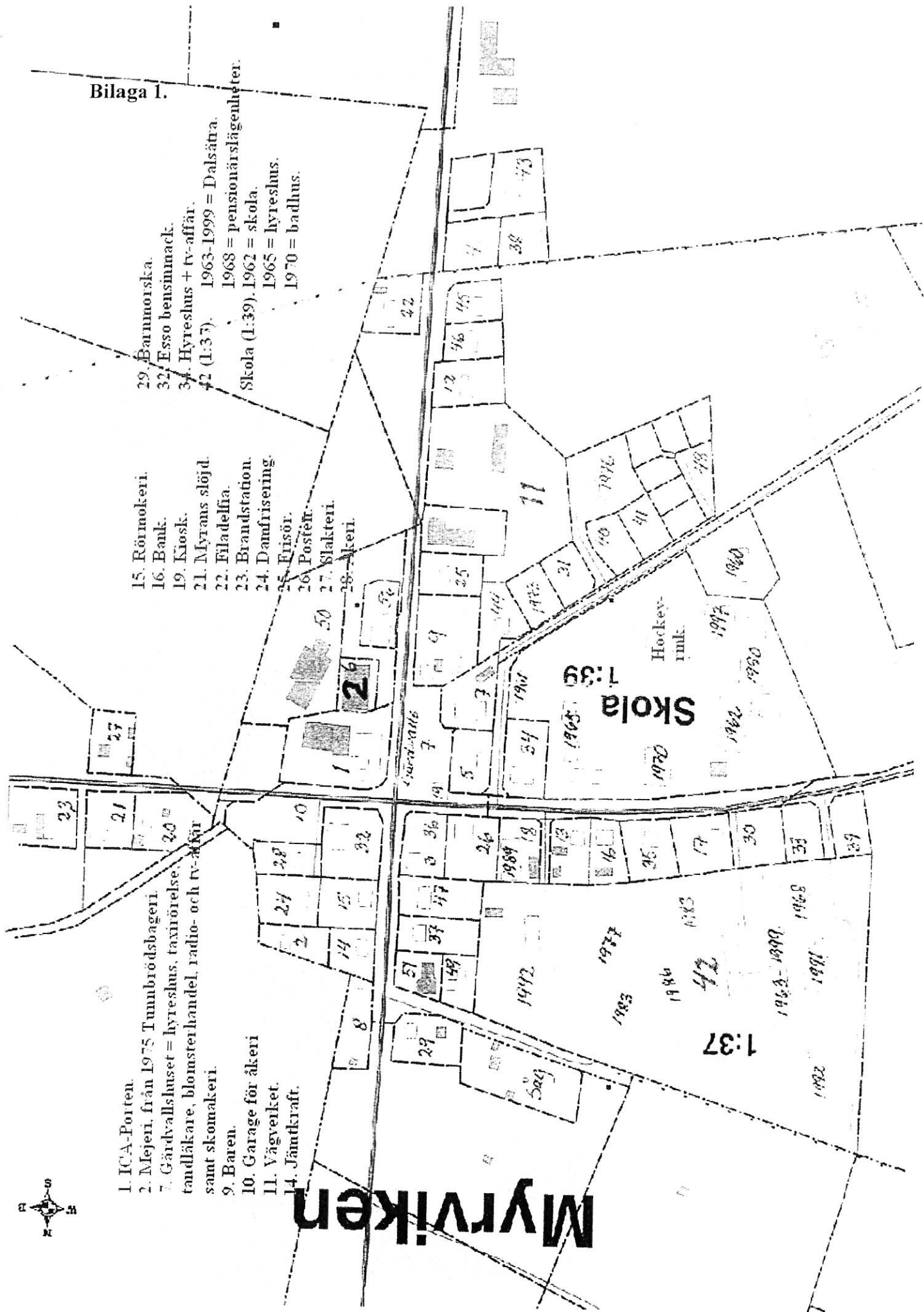
- 1. ICA-Porten.
- 2. Mejeri, från 1975 Tunnbrödsbageri.
- 7. Gärdvalls huset = hyreshus, taxirörelse, tandläkare, blomsterhandel, radio- och tv-åker samt skomakeri.
- 9. Baren.
- 10. Garage för åkeri
- 11. Vägverket.
- 14. Jämdkraft.

- 15. Rörnokeri.
- 16. Bank.
- 19. Kiosk.
- 21. Myrans slöjd.
- 22. Filadelfia.
- 23. Brandstation.
- 24. Damfrisering.
- 25. Frysör.
- 26. Posten.
- 27. Slakteri.
- 28. Åkeri.

Bilaga 1.

- 29. Barnmorska.
- 32. Esso bensinmack.
- 34. Hyreshus + tv-affär.
- 42 (1:37). 1963-1999 = Dalsätra.
- 1968 = pensionärslägenheter.
- Skola (1:39). 1962 = skola.
- 1965 = hyreshus.
- 1970 = badhus.

Myrviken

Jämtland/Härjedalen 1975

Nyheter

I Härjedalen förbereder man för storsatsning på turismen. Inom en tioårsperiod räknar man med investeringar på omkring en miljard kronor. Länsstyrelsen är avvaktande och vill skynda långsamt. På Härjulfskolan i Hede startar man utbildning av personal till turisthotell.

Det är fortsatt läkarbrist i länet. En rapport om skolhälsovården i Östersund visar på många brister pga detta. I februari får man vänta 54 dar på få komma till doktorn i Hoting.

Industrisatsningar i Bräcke och Strömsund, t.ex. väntas 105 jobb på det nya "Bräckefabriker AB", som bl.a. ska tillverka containerflak. Även i Östersund rapporteras då och då om nya industrijobb.

Januari – Man beräknar att ca 100 ton socker har smugglats till Norge från Jämtland sedan exportförbudet infördes i juli 1974.

3 januari – Den legendariske fjällräddaren Gunnar "Spökis" Andersson begravs i Östersunds nya kyrka. Många, inte minst samerna, sörjer den populäre piloten, som omkom i en helikopterkrasch i december 1974. En minnesfond upprättas och pengarna strömmar in – bl.a. säljer Beppe Wolgers en tavla till förmån för fonden.

Februari – VM i Rodel genomförs i Hammarstrand. Östtyskland vinner i samtliga klasser. Ragunda storkommun kallar arrangemanget en PR-succé. På hotell Vild-Hussen underhöll man rodelåkarna med porrfilm och Helan & Halvan.

26 februari – Östersunds tingsrätt meddelar sin dom i länets första vårdnadstvist i ett s.k. samvetsäktenskap (idag kallat samboförhållande). Fadern får vårdnaden om barnet. 1974 kom en lagändring som gjorde att äktenskapets regler gäller även för samvetsäktenskap, samt att fäder ska bedömas på samma villkor som mödrar i en tvist.

Mars – Kommunstyrelsen drar in den vakt som tidigare har funnits på busstorget i Östersund. Redan dagen efter tar berusade över vänthallen, slåss och förstör toaletter. Bussresenärer vågar inte vänta på bussen i vänthallen.

April – I början av april är skogsarbetarstrejken nästan total i Jämtlands län. I hela Norrland omfattas ca 10 000 man. Skogsarbetarna kräver bl.a. att få fast månadslön på 4000 kr och 25 kr i traktamente, istället för att som tidigare arbeta på ackord.

April – Sensation! En mammutbete påträffas i ett grustag i Hammarstrand.

16 april – Postkontoret i Lit utsätts för inbrott. Tjuvarna kom över 181 000 kr i kontanter och 22 000 kr i frimärken. Polisen misstänker att det rör sig om fackmän.

17 april – I Storhogna, Vemdalen, förgiftas en familj med två barn till döds av koloxid när de sover i sin husvagn. Många husvagnar är inte kontrollerade och Sveriges 75 000 husvagnsägare är oroade.

1 juli – Årets intagning till gymnasiet är färdig och de elever som har fått plats presenteras i tidningen. Efter några års sjunkande tendens ökar intresset igen för de teoretiska linjerna, men det är fortfarande svårast att komma in på yrkesinriktade linjer. För första gången börjar en flicka på Halåsens skogsbruksskola.

3 juli – KDS (Kristen Demokratisk Samling) tre dagar långa riksting startar i Östersund. Partiledaren Alf Svensson tror att partiet kommer att klara fyraprocentsspärren i nästa val. Huvudbudskapen är: NEJ till kärnkraft, NEJ till fri abort, NEJ till blockpolitik och JA till hemmafruar.

10 juli – Efter en lång debatt beslutar Östersunds kommunfullmäktige att bygga den omdiskuterade teatern med konferenshotell där hotell Grand tidigare stått (den nya teatern kom så småningom att kallas Storsjöteatern).

17 juli – Norrmännen får åter köpa så mycket socker de vill i Sverige, då man tar bort det exportförbud på mer än 5 kg som har varit verksamt knappt ett år. Liksom 1974 får Konsum i Storlien långa köer med norrmän.

Augusti – I Indalsälven dör mängder med fisk mellan fabriken i Hissmofors och Granboforsen. Den 6 augusti konstaterar hälsovårdsnämnden att det är svavelutsläpp från Hissmoforsfabriken som har orsakat massdöden.

6 augusti – Den varmaste augustidagen på 200 år och den varmaste sommardagen sedan 1933. Vissa delar av landet har 38 grader (Frösön 26 grader). Även i Jämtland har både juli och augusti varit varmt och soligt.

7 augusti – 500 kristna ungdomar kommer till Östersund för att delta i EFS sångfestival för ungdom, "Ung Ton 75". Det jämtländska EFS-förbundet har 164 grupper med 2194 medlemmar.

20 augusti – Miljöaktivister från Hälsingland åker till Härjedalen för att protestera mot besprutningar med hormoslyr. De kedjar fast sig vid besprutningsplanet på Svegs flygplats.

27 augusti – Polisen i Östersund bevakar fyra affärer som säljer mellanöl och konstaterar på två av ställena var det inga problem för ungdomar under 18 år att handla öl. Kontrollen föranleds delvis av att Jämtlikväll har varit mycket stökigt flera gånger under sommaren, med ungdomar från 13 år som har druckit sig redlösa på mellanöl.

Debatter

Konstverket "**Sjunken tärning**" av Torsten Renqvist debatteras fortfarande. I januari beslutar Östersunds kulturnämnd att den ska placeras i parken bakom Rådhuset istället för framför.

Den nya **bilbälteslagen** är omdiskuterad. En svegsbo gör JO-anmälan och menar att lagen strider mot de mänskliga fri- och rättigheterna.

Distiktsläkaren på Frösön, Hans-Olof Nylén, menar att **skolhälsovården** i Östersund är bristande. Många barn är enligt honom alldeles för pressade att prestera av sina föräldrar, fr.a. inom idrotten.

Kuriosa

Motion blir alltmer populärt. Årets motionskampanj från Svenska Gymnastikförbundet har ledordet "Bli kompis med din kropp". En ny motionsform i Östersund som har dragit många kvinnor är jazzgymnastik.

Datatekniken sprider sig över länet. Bankkontor installerar dataterminaler och gör till att börja med registreringar på magnetband. I slutet av 1975 beräknar Televerket att vara färdiga med det s.k. "on line systemet", med ledningar för datatrafik.

Språkresor för ungdomar börjar komma. Förutom resekostnaderna kostar tre veckor på Malta ca 500 kr för en person.

I Brunflos badhus ordnas simkurser för vuxna, en börjar i april. De väcker stort intresse och många Brunflobor deltar.

Januari - Föräldrar oroar sig för det s.k. "bruspulvret" som är populärt bland barnen. Det är fruktfärgat pulver i små förpackningar som barnen lägger som "brusprillor" under läppen för att härma snusning. Tandläkare varnar för att pulvret kan förstöra tänder.

Februari - Det anrika Grand hotell i Östersund rivs, till mångas förtret. Men tornet sparas och ska bli papegojbur på Frösö Zoo.

Maj – LT utlyser en tävling om vem som kan odla den högsta solrosen och bjuder på en fröpåse. 1 september ska den slutgiltiga uppgiften om längden inkomma och högsta vinsten är 150 kr.

Sommar – Intresset för nakenbad ökar i Europa, även om fenomenet ännu inte riktigt har nått Jämtland. I Danmark och Tyskland är intresset för s.k. FKK, Frikroppskultur, stort, men de ideologiska förtecknen i rörelsen har försvunnit.

Samhälle

Invånare 1975 i Östersunds kommun: 54 135 st

De borgerliga partierna samregerar i Östersunds kommun. Per Axelsson i Haga (c) är kommunstyrelsens ordförande.

President i "Republiken Jämtland" är Yngve Gamlin, regissör och skådespelare från Strömsund.

Busstaxan i Östersund med omnejd är 1:60 kr.

Det kostar 12:- i patientavgift att besöka distriktsläkare och sjukhusläkare.

Bensinpriset är 6:81/liter.

Tomtpriset i Storbackenområdet i Brunflo är 60 kr/kvadratmeter. För dyrt, tycker Östersunds byggnadsnämnd. I Valla på Frösön är priset 50 kr.

Inledning Gröna vågenrörelsen

Lasse och Lena kallar egentligen inte sig själva för "Gröna vågare". Det är snarare ett begrepp som omgivningen använder för att beskriva dem, mer ifrån ett utifrånperspektiv.

Att presentera sig som "gröna vågare" kan för Lena och Lasse kännas lite överdrivet romantiskt, på gränsen till nedlåtande. De säger: "Ja, de brukar kalla oss så...." Själva ser de sig hellre som småbrukare, eller alternativa bönder.

För de flesta i Lenas och Lasses situation handlar "gröna vågen" om att inte vilja bo i stan. Deras motiv är att komma bort från stadens livsstil, bort från stress, avgaser och kommersialism. De står för ett alternativt sätt att leva som är jordnära, mer i harmoni med naturen och ideologiskt genomtänkt. En "moraliskt försvarbar livsform".

Livet kan se olika ut för olika individer som gör detta val. För Lena och Lasse handlar det till stor del om odling, ekologi och ett försvarbart sätt att leva. De upplever dessutom att de på landet, på en mindre ort, har andra möjligheter att påverka sin egen tillvaro. De tilltalas av den nära gemenskapen och de lokala frågorna, det lokala engagemanget.

Gröna vågen behöver inte stå för att man lever i kollektiv! Lena och Lasse tröttnade på kollektivlivet och vill hellre råda över sin egen situation. Inte ta kollektiva beslut kring allt.

Inledning kollektivrörelsen

Att leva i kollektiv innebär att fler än en kärnfamilj tillsammans bildar ett hushåll, en slags storfamilj. Under 70-talet bildades mängder av olika former av kollektiv, alltifrån flerfamiljsboende i hus/lägenhet i stan till mer jordnära boende på landet, t ex i äldre jordbruksfastigheter. Ofta bygger kollektivboendet på att flera människor som delar en viss ideologi söker sig tillsammans. I Lasses och Lenas bekantskapskrets är det flera som bor i kollektiv. Framför allt är det Lasses studiekompisar vid Sopsis i Östersund som bor i olika Sopiskollektiv i gamla trähus i stan.

Den ”gröna vågen” är ekologiskt inriktad och handlar om synen på naturens värde, resurshushållning och ekologiska samband. Denna ideologi ledde oftast till ett boende på landsbygden med egen odling, drift av egen kvarn el liknande verksamheter. Man ingick ofta i organiserade miljösammanhang som t ex Folkkampanjen mot kärnkraft, Framtiden i våra händer, Fältbiologerna, Biodynamiska föreningen etc. Några större välkända kollektiv är Moder Jord, Skognäs och Björkdalen. Många (som t ex Lena och Lasse) valde dock detta liv utan att välja kollektivformen.

Andra inriktningar som också lett till olika former av kollektivboende är mer av andlig och terapeutisk karaktär. Personlighetsutveckling. Här finns t ex olika terapi- och behandlingsmetoder såsom homeopati, akupunktur, healing, psykodrama och en mängd andra. Utmärkande för dessa grupper är fr a att man driver kurser och behandlingar. En annan typ är de nyandliga grupperna, t ex Hare Krishnarörelsen, Guds barn, scientologi-kyrkan, Yoga osv.

Läs mer om detta i: Britta Jansson, "Några alternativa livsformer i 70-talets Sverige"

Barnomsorgens utbyggnad

Före utbyggnaden

Den sociala omvårdnaden för barn baserades till långt in på 1900-talet uteslutande på privata insatser. Tiden före den stora daghemsutbyggnaden karaktäriseras av **barnkrubbor** (föregångare till daghem) och **barntädgårdar** (föregångare till lekskola/deltidsgrupp), helt och hållet drivna genom välgörenhet och privata initiativ.

Den första barnkrubban i Östersund – ”Emanuel”- startade 1913 på Storgatan och drevs av Metodistförsamlingen. Den stod ensam för Östersunds barnomsorg i över 50 år!
(Den första barnkrubban i Stockholm startade 1854.)

Diskussioner om kommunalt ansvar började så smått på 30-talet. Då startade en **kommunal parklek** i Östersund (Rådhusgatan) + på Jamtli i Heimbygdas regi från 1937.

Ända in på 50-talet avslogs alla motioner om utbyggd barnomsorg. De 25-30 platser som fanns på Emanuel ansågs räcka. Daghem ansågs dessutom inte nyttigt för barnen. Istället förespråkades länge **familjedaghem** (dagmamma) före daghemmen. Det ansågs både billigare och bättre för barnen.

”...små barn löpa så stora risker vid daghemsvård att vårdformen icke bör anlitas utan tvingande skäl. I de undantagsfall där barnen behöver omhändertagas om dagarna men ej behöver omhändertagas under hela dygnet (på barnhem) kan barnvårdsnämnden anskaffa sk. Familjedaghem, som är mycket billigare och för små barn avgjort bättre än daghem.” (Stadsfullmäktige 1954 § 102)

Den gamla fattigvårdsstämpeln hängde kvar länge och många trodde från början att daghemmen var detsamma som barnhem.

”Folk här i Östersund dom visste ju inte vad daghem var så dom kom ju och tittade och en del äldre människor dom stod här och tyckte synd om dom stackars barnen som inte hade några föräldrar som tog hand om dom” (Intervju med Birgitta Låås)

Nya tider

På 60-talet kom äntligen en ny syn i barnomsorgsfrågan i Östersund!

Nu fanns arbetsmarknadspolitiska behov. Kvinnan inte bara ville utan behövdes på arbetsmarknaden. Serviceyrken + industri. (LM Eriksson, Vinetta...)

”Om produktionen i vårt land ska kunna öka i samma grad under 60-talet som hittills, måste de gifta kvinnornas arbetskraft komma produktionen till del.” (Stadsfullmäktige protokoll 1964 p86)

Nu gäller barnomsorgen alltså även de gifta kvinnorna som ökade snabbt fr o m 50-talet.

Den totala andelen yrkesarbetande kvinnor ökade från 51% till 65% mellan åren 1970-1975.

1966: 1:a kommunala daghemmet i Östersund: Balders Hage.

1970: Linnean, Brage och Tröskan öppnar.

”Fri uppfostran”

Barnstugeutredningen 1968

I och med barnstugeutredningen börjar en ny pedagogik inom förskolan utredas och formuleras. Den blev klar 1972 och resulterade i **Arbetsplan för förskolan 1975-1979**.

1971 lanseras det nya begreppet ”förskola” för första gången. Tydligt fokus på både barnet och föräldrarna, dvs inte bara omsorgsbehovet utan även barnets personliga utveckling.

Utredningen innebar en vitalisering av den pedagogiska diskussionen. Man fick sanktionerade arbetssätt från staten. Tydliga anvisningar för personalen. Detta kan ses som en ambitiös, statlig satsning som gick hand i hand med den stora fysiska utbyggnaden av barnomsorgen. Arbetsplanen blev en slags ”lärobok” kring förhållnings- och arbetssätt som skulle användas i den explosionsartade mängden daghem som byggdes.

Psykologins ställning i småbarnspedagogiken förstärks i den nya planen. Barnet ska sättas i centrum och verksamheten ska bygga på ett vetenskapligt förhållningssätt. Jean Piagets utvecklingspsykologi blir utgångspunkt.

Dialogpedagogik blir ett nytt begrepp och har sedan dess kommit att, lite tillspetsat, kallas för ”fri uppfostran”. Pedagogiken ska ses som en ”samspelsmodell”. Ett **ömsesidigt samspel**, **respekt** för barnet, **tilltro** till barnets egen förmåga, nyfikenhet och lust att lära.

”Den dialogpedagogiska modellen utgår från att det bör försiggå en kontinuerlig dialog mellan barn och vuxen, på både ett inre och yttre plan, som gäller ett ömsesidigt givande och tagande i fråga om känslor, upplevelser och kunskaper. Målet för detta slag av pedagogik kan sägas vara att individen successivt skall arbeta sig fram till de värderingar och normer den så småningom vill hävda och själv efterleva” (SOU 1972:26, s 46)

”För pedagogen gällde det att förhålla sig avvaktande och försöka skapa betingelser som kunde locka fram det som redan fanns inom barnet. En sådan indirekt pedagogik syftade således inte till någon direkt påverkan av barnet med överföring av kunskap och erfarenheter från vuxen till barn, utan det mesta skulle ske på barnets villkor och utifrån barnets initiativ. Barnets självkänsla skulle stärkas med hjälp av en lyhörd dialogpedagogik och det främsta målet var att utveckla förskolebarnets självständighet. Fokus var således på Individens utveckling, med målet att barnet längre fram i livet skulle kunna samarbeta och ta ansvar.” (Kommentar till styrdokumentet, Ann-Kristine Göhl-Muigai, avhandling 2004)

Några viktiga punkter i pedagogiken var:

- **En demokratisk syn på barnet/ utveckling av barnets självständighet!** Barnet skulle ses som aktivt subjekt, barnets åsikt skulle efterfrågas, barnen skulle delta i beslutsprocesser. Barnet skulle klara saker på egen hand, tex klä på/av sig, måltider, toalettbesök etc.
- **Inredning, utrustning och material anpassade efter barnens storlek!** Detta sammanföll med att de typitade daghemsbyggnaderna kom till.
- **Barnens fria skapande!** Bort med mallar och påverkan av barnens eget skapande.

Dialogpedagogiken i praktiken

Mycket i utredningen blev missförstått. Dialogpedagogiken kunde uppfattas som en slags ”låt-gå”-pedagogik. I samhället i övrigt talades om ”fri fostran”. Kunde leda till rädsla för att styra och påverka över huvud taget. Istället inväntades barnets initiativ = ingen dialog alls! I praktiken blev pedagogiken för ”tolerant” med en för passiv lärarroll.

Resultatet blev, enligt många förskollärare, röriga och stimmiga barngrupper.

Barnomsorgen i Oviken 1975

1971 fick sociala centralnämnden i Bergs kommun uppdrag att verkställa en utredning av barnstuge- och barntillsynsverksamheten.

Förskoleplanen var klar 1975.

En enkät skickades 1975 ut till invånarna i Bergs kommun om deras önskemål om förskola.

Lena i torpet har fått den och kan diskutera den med besökare

Det planerades inga daghem eller familjedaghemspplatser i Myrviken förrän 1977.

Lena väntar barn 1975 och utbyggnad av barnomsorgen i Myrviken är en aktuell fråga för henne.

I Myrviken finns det 1975 110 barn mellan 0-6 år och man räknar i planen med att 20 av dem har behov av heldagsomsorg.

Barnledigheten är 6 månader. Fr.o.m. 1974 har föräldrarna rätt till en ersättning från försäkringskassan under sammanlagt 10 dagar per familj och år i samband med barns sjukdom.

Allmän förskola för 6-åringar är införd i hela kommunen fr.o.m. hösten 1973.

Barnomsorgen i Östersund 1975

Förskolelagen 1975 ålade kommunerna skyldighet att planera för barn i förskoleåldern.

Femårsplaner skulle upprättas.

Kommunfullmäktige i Östersund antog den första barnomsorgsplanen i Östersund i juni 1975.

Planerna skickades ut på remiss till politiska, fackliga och andra lokala organisationer.

Enskilda kommunmedlemmar kunde också lämna synpunkter.

Enligt planen 1975 skulle det finnas 6.343 barn i åldrarna 0-6 år 1980, det blev 4.900 barn.

Förvärvsfrekvensen räknades för lågt.

Inskrivna barn 1973 var i daghem 281 barn och i fritidshen 30 barn.

Det fanns två förslag till utbyggnad 1975

1. 1.393 daghemspplatser och 400 familjedaghemspplatser
2. 1.008 daghemspplatser och 500 familjedaghemspplatser

Kommunens första daghem Balders Hage invigdes 1966.

1975 invigdes daghemmen Stallet, Brunkullan, Tallåsliden, Mosippan, Videgården, Västervik och Garvaren

och fritidshemmen Lillsjöskolan och Korpralen.

Rekommenderas läsning av boken **Omsorg av barnen – barnomsorgens utveckling i Östersund** av Ulla Röhne, Villy Wiklund och Catarina Lundström, 1995.

Kvinnokampen 1975

1972 På förslag av kommissionen för kvinnors ställning utlyste FN år 1975 till det internationella kvinnoåret.

1974 På förslag av kommissionen för kvinnors ställning godkände FN:s ekonomiska och sociala råd ett program för det internationella kvinnoåret och beslöt att ordna FN:s världskonferens år 1975.

1975 Internationella kvinnoårets världskonferens i Mexiko. Här godkändes en verksamhetsplan för förbättring av kvinnors ställning i världen. Man beslöt att grunda en under FN lydande fond (UNIFEM) för att stödja utvecklingssträvanden bland kvinnor i utvecklingsländerna. Man beslöt också att bilda ett under FN lydande forsknings- och utbildningsinstitut för att främja kvinnors ställning

Östersund.

Två kvinnoföreningar var aktiva i Östersund: Fredrika Bremer Östersundskretsen och Grupp 8 i Östersund.

Grupp 8 i Östersund

Gruppen bestod av unga intellektuella kvinnor (40-talister), som hade arbete, familj och akademikerbakgrund. Flera hade anknytning till Socialhögskolan.

Man hade studiecirkel under åren 1974-78, träffades var 14:e dag och diskuterade böcker som man hade läst, bla böckerna "Frihet, jämlikhet och systerskap" av Maud Hägg och "Kärlek, jämlikhet och äktenskap" av Marianne Fredriksson och Britta Hansson. Böckerna lästes för att lättare upptäcka orättvisorna mellan könen i samhället och koppla dem till egna arbetsförhållanden och äktenskap. Hur är ett bra äktenskap? Hade någon i gruppen ett sådant idealäktenskap? Var vi förtryckta i sängen? Man diskuterade också porr, prostitution och fri abort på träffarna. Alla var för fri abort som infördes 1975. Det fanns en grupp prostituerade kvinnor som ville bli erkända som yrkeskvinnor i sin roll. De ville att andra kvinnor skulle acceptera att de hade prostitution som yrke. De ville även bilda en egen fackförening. Prostituerade på den tiden kopplades inte ihop med knark och kriminalitet. Hur skulle man ställa sig till detta? Östersund tog ställning mot.

En viktig del i medvetandegörandet var också att lära känna sin kvinnokropp med hjälp av boken "**Våra kroppar våra jag**". En "bibel" för gruppen. Många kvinnor vågade inte ta på sig själva och undersöka sina kroppar. Fördomarna om perfekt utseende och skam satt djupt hos oss alla i gruppen. Boken användes som en upptäcktsresa genom den egna kroppen och frigjorde tankar om perfekta kroppar som bara var till för att locka männen. Flera av kvinnorna tittade på sina könsorgan med spegel för första gången under den här tiden.

Det fanns en djupt liggande fördom hos många män, också hos en del "borgerliga" kvinnor, att radikala Grupp 8-kvinnor skulle vara oattraktiva, fula och ovårdade. De gick omkring i fula kläder för att inte visa sitt kön. Det stämde inte, många i gruppen var mycket klädmedvetna. Denna fördom om kläder var delvis sann några år i början av den nya kvinnokampen, men utvecklades sedan till ett attraktivt lättsamt vänstermode.

Många kvinnor slängde sin BH, bokstavligen, under 1970-talet. BH:n sågs som ett förtryck av kvinnokroppen. Man skulle inte vara instängd utan släppa loss sin kropp. De flesta kvinnorna i gruppen i Östersund slängde sin BH. Det gjordes under några år, tills man var mogen att åter ta den på sig. Många kvinnor fick kroniska besvär med rygg- och muskelsmärter när de slutade med BH:n. Framför allt kvinnor med stora bröst skulle ha behövt stöd för bröstet. Denna upptäckt gjordes inte förrän efter några år och då var skadan redan skedd.

Torpets odlingar, hönsen, planer etc.

Till torpet hör bara 800 kvm mark så det räcker inte långt. Just nu har de ett trädgårdsland där de odlar potatis, morötter och sånt. De är inte så vana att odla sen förut, men lite lärde de sig om odling när de bodde på kollektivet. De vill lära sig mera. Särskilt Lena är intresserad och läser gärna när hon ser nåt i någon tidning. Det är hon som har anlagt komposten.

De läser alla handböcker de kan komma över och går gärna kurser.

De skulle vilja vara något så när självförsörjande. Ha lite djur – får kanske. Nu har de några höns och det är intressant och så är det ju bra att få ägg från höns som äter giftfritt. De skulle gärna vilja arrendera mer mark i närheten. Skulle vilja ha plats för att odla mer potatis. På sikt kanske man skulle kunna ha några får också, men då krävs tillgång till mer mark än de nu har.

De hamnar ofta i diskussion med grannarna då de gärna propagerar för helt giftfri odling.

Inledning miljöfrågor och energifrågor.

Lasse och Lena är engagerade i energifrågor. De tycker inte man kan fortsätta smutsa ner atmosfären med giftiga utsläpp. Det är viktigt att minska på bilkörning och i stället satsa på mer kollektiv trafik. Svenskarna borde fortsätta med den här frivilliga ransoneringen av ström och bilåkning som har pågått. De har ingen bil så de cyklar och åker tåg och buss. Men det är klart, när man bor på landet så här, visst vore det bra med en bil.

Det är farligt med alla de här gifterna i naturen. Miljöförstöringen är ett av vår tids största problem. Och så alla utsläpp. Nyligen har det ju stått i tidningarna om oljeutsläpp här i Storsjön. Hur ska det gå med fisken och med dricksvattnet här omkring till exempel.

Kärnkraften måste stoppas! De har varit med och demonstrerat i Östersund. Sverige måste satsa på sol och vindkraft. Vattenkraften är visserligen ren men den förstör ju egentligen stora områden här i Norrland. Ta bara Sölvbacka strömmar som politikerna vill bygga ut nu där uppe vid Storsjö kapell. Det bör ju inte tillåtas om lokalbefolkningen är emot det. Och det är de ju, det har vi läst i tidningarna.

Det är hemskt också med alla kalhyggen som man ser. Dom som har skog borde avverka på nåt annat sätt. Naturen blir ju alldeles förstörd av de där stora maskinerna.

Gamla hus är mysigt. Ofta är de gamla trähusen mycket finare än de moderna husen. Människor borde inte bo i betongförorternas höghusområden. Lasse och Lena skulle aldrig trivas så – det är därför de flyttat ut på landet istället, till ett gammalt hus.

Man ska inte riva gamla hus. Det rivs alldeles för mycket. De tycker man ska stoppa rivningsraseriet. Ta bara Östersund, där vill politikerna riva en massa gamla hus i centrum för att bygga nya affärshus. Det är bra att den där Rentzhog på läns museet skriver i tidningarna om att de gamla husen i Östersund ska sparas. Det finns ju en kampanj 1975 som heter ”Byggnadsvårdsåret”, som har en jättebra paroll ”Låt husen leva!”.

Lasse har många kompisar på Sopis som bor i rivningslägenheter i gamla hus i stan. Jättetrevliga lägenheter med stora rum och högt i tak i gamla hus. Jättebra om man vill bilda kollektiv eftersom det finns flera rum och hyrorna är låga.

Lasses studentliv vid Sopsis.

Lasse vill bli socionom. Under tiden på folkhögskolan blev han intresserad av samhällsfrågor och politik. Utbildningen till socionom verkar passa perfekt eftersom Lasse vill lära sig förstå människor, strukturer och nivåer i samhället.

Det gick ganska lätt för Lasse att komma in på Sopsis 1974. Det var den socionomutbildning i landet som det var lättast att komma in på. När han började hösten 1974 höll de till i lokaler ute vid Frösö sjukhus. Under 1975 har Socialhögskolan flyttat in i de nybyggda lokalerna vid Rådhusgatan (alldeles norr om Wargentinskolan). Det är flera hundra studenter som läser där, årskurserna 1-3, antingen sociala linjen eller förvaltningslinjen. Själv ska Lasse till hösten börja åk 2. Under det första året, med den för linjerna gemensamma grundkursen, har han läst sociologi, rättskunskap, samhällsekonomi, psykologi och statistik. Statistiken var värst och läraren extremt krävande. Alla tentor är skriftliga. Han hoppas att de till hösten ska få ha grupptentor.

Han ser fram mot de två praktikterminer som ingår i utbildningen, för det är viktigt att komma ut på fältet. Lasse tänker faktiskt kräva att få göra två praktikterminer, trots att han efter sina arbetsår på Bolinder Munktells verkstadsgolv i Eskilstuna, egentligen inte behöver göra mer än en praktiktermin. Helst vill han (precis som de flesta) praktisera på behandlingshemmet Rätansgården i Rätan. De har en schysst syn på socialt arbete! Eller möjligen praktik på RFHL:s behandlingskollektiv vid Iffelnäs i Marby.

Lasse läser regelbundet "Pockettidningen R" om sociala frågor. På Sopsis är det mycket samhällsdebatt om undervisning och annat, precis som vid alla universitet och högskolor vid den här tiden. De flesta lärare är bra, men några är verkliga "kufar". Det är spännande när det kommer inbjudna, kända föreläsare.

Studielånet är på 6000:- per termin. Han får ut det i en klump i början av terminen. Kurslitteraturen inhandlar han oftast på Wisénska bokhandeln på Storgatan

Det vanligaste samtalsämnet bland studenterna är bostadsbristen. Östersund byggde inga studentbostäder förrän 1974 (på Hemvägen i Odensala). De flesta av Lasses studiekompisar bor i olika kollektiv i gamla rivningshus. Husen har namn som Sjunkande Skeppet, Studiero, Brustna Hjärtans Hotell, Privatpanget, Grytan, Fenrisulven och Sopsäcken..

De få studenter som är jämtar har oftast ordnat andra bostäder eller bor hemma.

Inledning hantverk

Lasse och Lena intresserar sig för det mesta inom området hantverk. De tilltalas av äldre tekniker och går gärna olika kurser, inte minst inom de områden som kan bidra till självförsörjning. De är eg inte så kunniga sedan tidigare utan läser flitigt handböcker och frågar om råd.

I huset kan finnas spår efter olika pågående alster från diverse kurser, t ex näver, lappteknik, osv.

Batik – en självklarhet. Ligger i tiden och passar Lenas och Lasses stil.

Garnfärgning – eftersom planer finns på att skaffa får ser de på sikt en möjlighet att producera egen ull och garn.

Sticka – en viktig del i självförsörjningen, både vad gäller barnkläder, men även sockor och vantar. Gärna i personlig och färggrann stil.

Sy – trasiga kläder lappas och lagas. Att utnyttja gamla tyger är viktigt tycker Lena. Hon har gått lappteknikkurs. Samlar på gamla jeans för att sy kjol, väska m.m.

Vävning – en dröm om att i framtiden kanske bo i ett större hus med plats för vävstol.

Lena har en lite kluven inställning trots allt vad gäller hantverket. Hon har problem med att hon faktiskt gillar detta, men det ligger samtidigt för mycket traditionell kvinnoroll inbakat i detta. Inför t ex kompisar från kollektivtiden, eller inom kvinnorörelsen händer det att hon tonar ner det traditionella kvinnohantverket och t o m gömmer stickningen när de kommer på besök. Däremot Lasse sticker gärna offentligt och visar sin moderna mansroll, ivrigt påhejad av Lena.

Inledning Mathållning

Lena och Lasse strävar efter en naturlig och sund mathållning. De är vegetarianer och har som mål att vara självförsörjande så långt det går. Deras mathållning består i stor utsträckning av potatis, rotfrukter, ärtor m.m. De odlar självklart ekologiskt och helt giftfritt. Soppor och grytor i olika former.

Groddar?

Tyvärr finns ingen jordkällare på gården. Drömmen är att med hjälp av någon kunnig person bygga en riktig, gammeldags jordkällare. Detta kommer att behövas för att kunna förvara den egna skörden. De är dessutom intresserade av den gamla byggtekniken och ser det hela som ett spännande byggprojekt där de själva vill delta aktivt. De tittar gärna på äldre jordkällare hos sina grannar.

Lena räknar med att konservera det mesta av sin skörd och läser därför handbok i konservering och frågar alla hon möter som kan tänkas veta hur man gör.

Allt bröd bakas hemma. Fullkorn och olika fröer används.

Familjen dricker både the och kaffe.

De är inga storkonsumenter av alkohol, men dricker gärna rödvin.

Konflikt: Lasse vacklar i sin vegetariska övertygelse! Han skulle egentligen vilja införa kött i hushållet, vilket strider helt emot allt Lena predikar utifrån ekologisk synpunkt, hälsa och djurens rätt. Lasse skulle gärna vilja ingå i det lokala jaktlaget. Han tänker att kött "från egen mark" är också "ekologiskt" och sunt. Dessutom menar han att kött behövs i hushållet för att bättre klara de kalla vintrarna. Familjens framtidsplaner om att få arrendera mark och starta fårhållning är ytterligare ett argument för att äta kött.

Lasse är dock försiktig med att lufta dessa tankar då han ju egentligen vill stå för samma ideal som Lena och parets övriga umgänge. Han faller dock till föga ibland och tillåter sig att (i smyg) köpa en korb med bröd på gatuköket i stan! (något han i smyg erkänner inför besökarna...)

Inledning musik. Lasses och Lenas musiksmak.

Bägge gillar samma slags musik. Samhällsengagerade texter, helst svenska artister. De gillar den Alternativa musikärelsen, som de ser som ett alternativ till den kommersiella popmusiken. Mest lyssnar de på skivor av Hoola Bandoola, Nationalteatern, Nynningen, Norrlåtar och Norrbottens Järn. Men också Röda Bönor, Blå Tåget, Samla Mammans Manna, Träd Gräs och Stenar, Kebnekajse.

Lena spelar gärna LP:n Sångare för kvinnor ” Åh, åh, åh tjejer ... ”.

Många av skivorna ges ut på alternativa skivbolaget Musiknätet i Vaxholm. Bägge läser gärna tidningen Musikens Makt, som är ett organ för den alternativa musikärelsen.

Men de lyssnar även på vissångare som Cornelis Vreeswijk, Fred Åkerström, Turid och Bernt Staaf. Utländska som Leonard Cohen eller Bob Dylan.

Svensk folkmusik gillar de och det hänger ihop med deras vurm för att bo på landet och leva mer jordnära. De är inte så väl insatta i den traditionella spelmansmusiken men gillar de grupper av unga musiker som tagit sig an folkmusiken. T.ex. grupperna Contact och Skäggmanslaget samt här i Jämtland det lokala Leikstulaget (med Ville Roempke, Rickard Nässlin, Olle Simonsson m fl). Leikstulaget har de bland annat hört på en fest på studentkåren på Sopsis i Östersund, men också på spelmansstämma. Lasse och Lena har varit och lyssnat på en spelmansstämma i Föllinge sen de flyttade till Jämtland. Bägge skulle gärna vilja lära sig spela fiol.

Uffe och Monicas musiksmak

Ove H 2011-12-09

Uffe / Monica är Evas lillebror/ lillasyster från Stockholms innerstad, går i gymnasiet och har en speciell musiksmak. Deras idol är David Bowie, men de gillar även annan musik i samma stil, t.ex. amerikanska T.Rex. De gillar inte hårdrock, proggmusik eller vanlig topplistedpop som t.ex. Abba. Nej de gillar mest det det man ibland kallar för glamrock. Bowie är den främste, men de kan också lyssna på Roxy Music, Mott the Hoople, Slade, Gary Glitter och Suzi Quatro. Här i Sverige har de t.ex Harpo och Magnus Uggla (med sitt band Strix-Q) och Paul Paljett. Monica kan lite smått gilla även en del av Abbas låtar.

Inom glamrocken använder artisterna sig gärna av diverse teaterattribut och utstyrsel. En image är viktig, gärna åt det lite tjugiga, lite snobbiga hållet. Bowie hade lagt grunden med sin androgyna Ziggy Stardustfigur, som han slog igenom med 1972. Se fördjupande texter (från nätet) nedan:

Glamrock

David Bowie är en av de allra största rockikonerna och slog igenom 1969 då han med låten Space Oddity visade omvärlden hur rymden och det utanför vår värld kunde påverka till och med vår musik. The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars blev det första albumet som visar hur David Bowie var den första att kombinera rockmusik med teater, en musikstil som populärt kallas glamrock. Albumet var ett konceptalbum kring den utomjordiske rockstjärnan Ziggy Stardust, som utvecklades från att vara en figur i Bowies lyrik till att bli rollen spelad på scen och senare också i privatlivet.

Bowie var dock ingalunda en debutant vid genombrottet utan hade redan, i olika bandkonstellationer, The King Bees, The Manish Boys, The Lower Third, släppt en rad singlar och hela fyra soloalbum. Då hans musikkariär inte tog fart studerade han pantomimteater, kunskaper han senare skulle komma att använda när han utvecklade sitt androgyna alter ego Ziggy Stardust. Hans första hit kom 1969 med singeln Space Oddity. Singeln, som släpptes nästan samtidigt som Neil Armstrong tog de första stegen på månen, blev en storsäljare i hemlandet och har tack vare rader av återutgåvor blivit den mest sålda Bowie-singeln någonsin.

När Bowies karriär tog fart med The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars var Bowie redan känd som en ekivok och utmanade artist. På omslagsbilden till albumet The Man Who Sold The World hade Bowie poserat iförd en klänning och hade i slutet av 1971 förklarat i en intervju att han var bisexuell, trots att han var gift med en kvinna, Angie, och hade en son. Detta påstående är sannolikt inte sant utan enbart ett påhitt för att hålla sin image som androgyn.^[källa behövs]

Hysterin som uppstod kring Bowie och hans Ziggy-alias hade inte skådats i Storbritannien sedan The Beatles dagar och över en natt var han en superstjärna. 1972 producerade Bowie också Lou Reeds genombrottsalbum, Transformer samt Mott the Hooples All the Young Dudes, som också innehöll det av Bowie skrivna titelspåret. David Bowies sista uppträdande som Ziggy Stardust var på Hammersmith Odeon Theatre i London 3 juli 1973. Avskedspelningen filmades av D.A. Pennebaker och resulterade i filmen Ziggy Stardust - The Motion Picture som gick upp på biograferna först 1983.

Musikens Makt 1975 - Rubriker och innehåll

Musikens Makt 1975/1

Rubriker och innehåll:

Artiklar:

- Jo, det gick bra, han spydde en skvätt (om dansband)
- Som Kebnekaise fast mer arrangerat (Om Frankrike)
- Spela mandolin själv
- Anton Swedbergs Swängjäng
- Tusen toner anordnade Kulturdagar i Luleå
- Schlagerfestivalen rycker närmare
- Tjejclown - Livmoder i Strängarna
- Om Kissinger, Lou Reed, Björn Borg och en kabarevy om förljugenhet och dekadens
- Bryggeriet?!
- Samtal med Bernt Staf - Ner med högenergiska snutsamhället!

Ackord/Texter:

- Anton Swedbergs Swängjäng - Expansionslåten
- Bernt Staf - Högenergi och lågenergi

Recensioner:

- Röda Kapellet - Röda Kapellet
- Ragnar Borge Dahl - Hum Hum Från Humlegårn
- Samla Mammans Manna - Klossa Knapitatet
- Moose Loose - Elgen er løs (U)
- Göran Persson - Hundliv

Musikens Makt 1975/2

Rubriker och innehåll:

Artiklar:

- 10CC - En studie i humor och satir
- Kvinnan och musiken - Det är faktiskt så att det också HAR funnits kvinnliga spel"män
- Städerna kunde ha sagt det (Jenteloven, norsk LP)
- Musik inom lås och bom på vita duvan (Samla Mammans Manna)
- Alla drar sitt strå till stacken - Harald Hedning, Mitt Livs Nåväl, Trotsålderns Barn
- Vad gör en morsa i ett rockband? (Inger Johnsson, Nursery Rhymes)
- Tjejmusik - finns det?
- Alternativ festival -75
- Stor seger för fältslaget (Schlager parodi)
- Brechts Modern på skiva
- Krig på SUB!
- Debatt - "Tjejclown, så bra är den ju verkligen inte..."
- SPELA ukulele

Ackord/Texter:

- Philemon Arthur & the Dung - Naturen

- Lasse Englund - Drakväder
- Avgrunden - nu närmar vi oss...
- VA - Nacksving
- Anders Rosén & Roland Keijser Anders Rosén & Roland Keijser - Forsens Låt
- SUB-gruppen - När dom talar om fred

Musikens Makt 1975/5-6

Rubriker och innehåll:

Artiklar:

- Solen Skiner
- Samtal med Lokomotive Kreuzberg
- Kampen för socialismen inom musikämbandet
- Vems intressen tjänar Tommy Rander
- This machine kills fascists (Woody Guthrie)
- Ses folkmusiken främst som klassmusik (Peggy Seeger, Ewan MacColl)
- Den farliga jojken
- Den chilenska visan
- Musikkbevegelsen i Norge
- Max-volymen: rockmusikkens grundforutsattning, eller?
- Spela Balalaika sjalv
- Det lonar sig att tro - Historien om hur Jesus markndsfors pa skiva

Akkord/Texter:

- Turid - Solens Visa
- Roland von Malmberg - Stoppa all atomkraft
- Tore Berger - Kapitalets Bön
- Turid - Pa tredje dagen aterupstandna

Recensioner:

- Mora Trask - Plays Bach
- Røde Mor - Linie 3
- Kebnekaise - Kebnekaise III
- Löpande Bandet - Nån Gång Måste Man Landa....
- VA - Hopkok
- Bättre Lyss Till Den Sträng Som Brast Än Att Aldrig Spänna En Båge
- Röda Ropet - Spänn Bågen
- Konvaljen - Konvaljen
- Norrbottens Järn - Drömmarns Värld

Musikens Makt 1975/7

Rubriker och innehåll:

Artiklar:

- Sossarna Ska inte få gamla victoria (Malmö)
- Katten bland hermelinerna är strypt - Eller: Historien om Europafilms (EFG) skivproduktion och om hurusom skivindustrin satte P för en obehaglig företeelse
- Nya Hemmaplattor (Anna koka fem ägg jag är värd i huset, Radiomöbel)